

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pöli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 29. oktobra 1884.

Obseg: Naznanilo in razglas. — Vinska tiskalnica. — Korist sadnega drevja z ozirom na zboljšanje klimatično-zdravstvenih razmer v kraji. (Konec.) — Izkaz obdarovanih razstavljalcev na kmetijski razstavi v Krškem. (Dalje.) — C. k. avstrijsko društvo sadjerejcev. — Naznanilo. — Deželni zbor kranjski. — Uradno pojasnilo o učnem jeziku v naših ljudskih šolah. (Konec.) — Nos (povest). — Naši dopisi. — Novičar.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dné januarija 1885. leta.

S podukom v podkovstvu združen je tudi nauk o ogledovanji živine in mesá. Kdor želi biti sprejet v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika izučil;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja; in
4. da zna brati in pisati slovensko.

Revni učenci zamorejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,
2. spričevalo poštenega obnašanja, in
3. potrdilo, da so uže dve leti kot kovaški pomočniki delali. Prošnje z dotičnimi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1885. leta. Kdor preskušnjo dobro prestopi, more po postavi od 1873. patent podkovskega mojstra dobiti, ker sedaj brez preskušnje nihče ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živež in stanovanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglasijo vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezin, pa tudi premalo izurjenih ogledovalcev živine in mesá, toraj naj bi županstva svojo skrb obračala na to, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in ogledovalca živine in mesa.

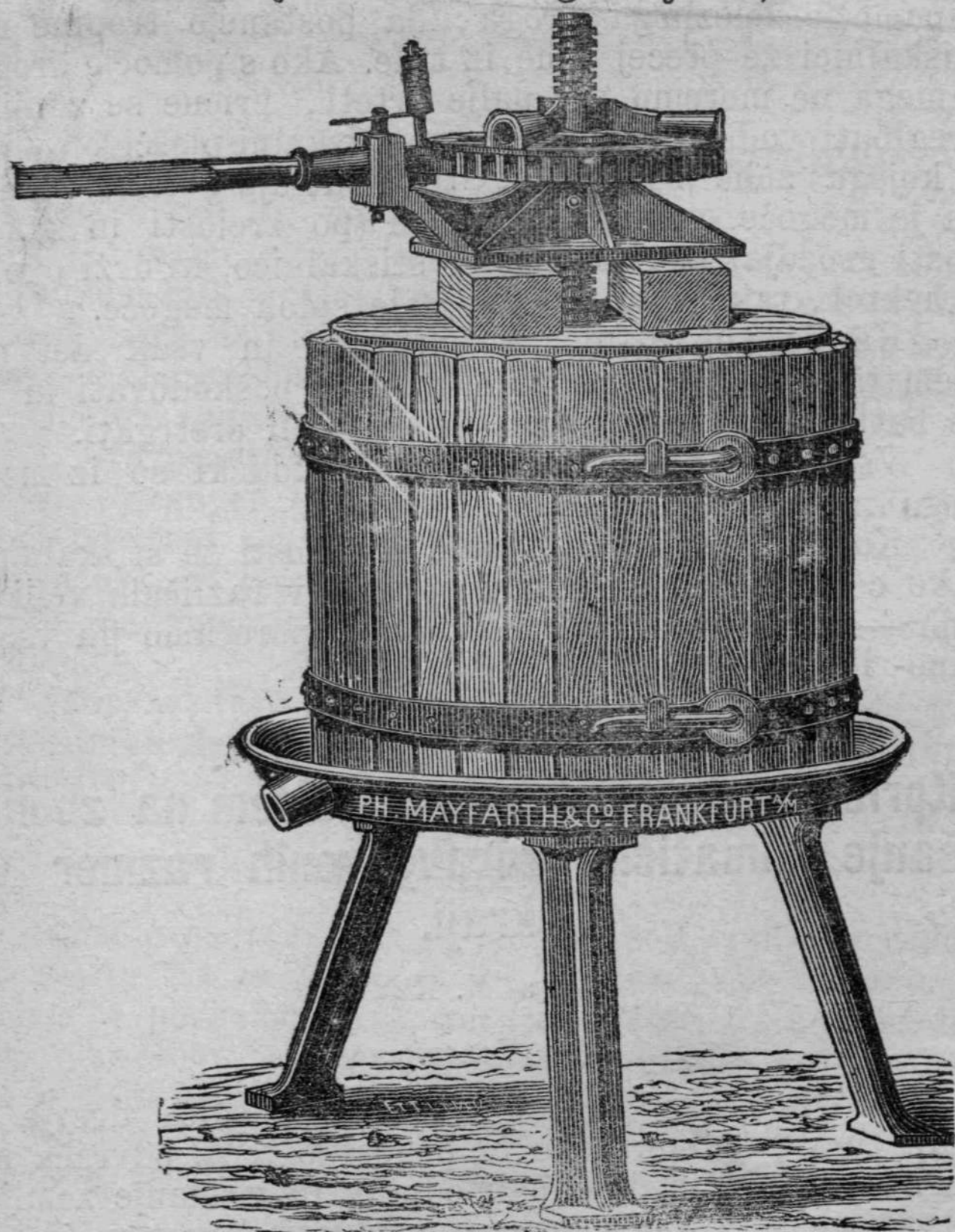
V Ljubljani 1. novembra 1884.

Karol baron Wurzbach,
predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja.

Gospodarske stvari.**Vinska stiskalnica.**

Skoraj za vse dela pri kmetijstvu vpeljujemo nekaj desetletij sem pomožne stroje z namenom, da bi si prihranili časa in delalnih moči in da bi dela boljše in enakomernejše izvrševali, kakor je to dosedaj bilo mogoče z roko in neenakimi delalci. V mnogih gospodarstvih nahajamo zaradi tega sejalne, kosilne in

mlatilne stroje in tudi manj premožni poljedelci, ki imajo le malo glav živine, poslužujejo se slamoreznih strojev. Izjemo nahajamo le pri vinoreji. Vinorejec vporabljal je do najnovejšega časa in vporablja večji-

del tudi še dandanes za svoje najvažnije delo, za stiskanje grozdja namreč uže stoletja in stoletja neokretne in zamudne vinske stiskalnice, ki pa razun tega potrebujejo tudi veliko prostora in delalnih moči. Tudi bi utegnil kdo misliti, da je vinorejec v svoji stroki manj nagnjen napredku, kakor pa kak drug poljedelec. Toda temu ni nikakor tako in nikjer se ni mogoče na tako mnoge in dragocene načine poskušalo, kakor ravno pri vinoreji. Vzrok, da si naši najveljavniši vinorejci odločijo tako težko, napraviti si novejših stiskalnic, obstoji le v tem, da se jim je do sedaj ponujalo le malo stiskalnic, ki bi bile očitno veliko boljše od dosedanjih.

Glavni pogoji v resnici dobre stiskalnice so naslednji: jagode naj stisne hitro in suho, kakor le mogoče, ne zavzema naj preveč prostora, priročna naj bode in tako sestavljena, da je ni nič popravljati treba. Posebno slednje moramo v poštev jemati, kajti stiskanje je delo, koje trpi le nekoliko tednov v letu, in ga izvršujejo dninarji, ki vsako leto menjajo, od kojih tedaj ne smemo pričakovati vedno skušnje. Če tedaj ni stiskalnica jako priprosto pa pri vsem tem jako trdno sestavljena, zgodi se kaj lahko, da jo je treba pri slabem in nepopolnem ravnanji kmalu poslati v popravo.

Uže nekaj let razpošilja livarna železa in tovarna za stroje Ph. Mayfartha v Frankfurtu n. M. in na Dunaji stiskalnice, kakor jo predstavlja zraven stoječa podoba. To so do sedaj najpopolnše stiskalnice, imenovane stiskalnice na vod. So pa jako močne in priprosto sestavljene, zavzemajo malo prostora, stiskajo jako suho in vse delo opravlja prav lahko en sam človek.

Mehanizem obstoji v slednjem: nazobčano močno kolo pritrjeno kot vij okoli preslice vrti se toliko časa s pomočjo železnega droga, da postanejo tropine na stiskalnici že precej suhe in trde. Ako s pomočjo droga samega ne moremo več dalje vrteti, prične se z njim pregibati vod, ki je pritrjen na stikalni plošči ob viju, v kojega zobe se vjema. Drog deluje s tako močjo, da je mogoče v kakih 7 urah (po zrelosti in kakovosti grozdja) izstisniti polno stiskalnico, ki drži okolu 1 hektol., tako suho, kakor je le sploh mogoče.

Ker je ves stroj jako priprost in vsak del na njem tako močan, ga je nemogoče poškodovati in ni se bati, da bi zaradi tega delo morali pretrgati.

Vsi leseni deli, kakor koš in količki so iz močnega in bukovega lesa.

Ker so razun imenovanih prednosti te stiskalnice jako ceno in ker se izdelujejo tudi v različnih velikostih — za 500 do 1500 litr. — priporočamo jih vsem vino- in sadjerejem.

Korist sadnega drevja z ozirom na zboljšanje klimatično-zdravstvenih razmer v kraji.

Spisal M. Rant.

(Konec.)

Ravno tako zadržuje obilna množica drevja v kraji tudi presilne plohe in pogostno točo, odvrtača na gorah, hribih in brežinah odplav in vsedanje zemlje, ter se more z vso pravico imenovati najgotovješi odvod hudega zmrzlina, pogostnih toč, prehudih neviht, polomnih viharjev in nevarnega treska. Kolikokrat bilo je uže v vaséh med hišami in poslopji dobro s sadnim drevjem zasajenih, ob času požara ravno sadno

drevje najgotovješi zadržek, da je vničevalni element totalno vpepelil ni!

Drevesno listje s pomočjo svojih organov posrka iz zraka človeškemu in živalskemu z-lravju škodljive vzduhe ali gaze, ter izpuhteva ob enem za človeško in živalsko (organsko) življenje potreben in zdrav vzduh „kislec“, brez katerega niti ogenj goreti, niti človek in žival dihati in živeti ne more. Ravno pomanjkanje tega vzduha v ozračji provzroči pogostoma med ljudmi in živino hude morilne kužne bolezni.

Iz tega stališča more in mora se drevje pravim čistiteljem zraka imenovati, v kateri namen ono s svojimi prirodnimi svojstvi tako milo in dobrodejno deluje in vpliva.

Kako neizmerne in dobrodejne vpliva so te usluge sadnega in drugega drevja, katere tako pohlevno in na tihem v blagor organskega življenja, rastlinske vegetacije in na ozračne razmere v kraji opravlja in izvršuje, so nam oni kraji in okolice, v katerih se je drevje uže zdavna popolno iztrebilo, kakor tudi oni, kjer se take vničevalne nepremišljenosti še dandanašnji godé! Taki kraji so in postanejo pravi in nerodovitni kamenati „krasi“; prave, dolgočasne pustinje in skalnate puščave. V takih krajih kmalu nastanejo hudi poplavi, vničevalni viharji, pogoste toče, hitri in hudi mrazovi s zmrzlini vred, dolgotrajne suše, katere uime vse so naravni nasledki nesrečnemu koraku popolnega in totalnega izsekanja vsega drevja v kraji. Te uime in nadloge le predobro občutijo in čutijo prebivalci obširnega „Krasa“ med Postojno, Gorico, Rekô in Trstom, na katerem kompleksu bila je neusmiljena sekira naših starih prednamcev vse gozde totalno in popolno posekala in podrla. Tako gorjé mora uže stoletja sem rod za rodom preobčutno prenašati; a neusmiljena osveta tlačila bode uboge naslednike tudi še dalje v pozne čase.

Kakor prekoristno sadno drevje na manjšem kultiviranem prostoru, ravno tako tudi raznovrstno gozdno drevje na večjem kompleksu z njegovo goščejšo rastjo omiljuje podnebje gledé klimatično-zdravstvenih in drugih elementarnih razmer v kraju, in to zavoljo svoje večje množine še celó v obilnejši meri, nego prvo. A kjer mora se pa gozd plugu in senokoši umakniti, ter kjer se tak teritorij v urbarno zemljišče pretvori, naj se ob enem tudi ne mudi in ne cinca z nasadom primerne števila kraju ugodnih vrst in sort sadnega drevja, katero bode dobrodejne vpliva v povedanem obziru na dotični kraj in njegovo okolico. Ako bila bi obrežja in obližja potokov in rek po mili domovini boljše s sadnim drevjem in drugim primernim in koristnim grmovjem nasajena in obsajena, ne bilo bi dotičnim prebivalcem toliko škod po povodnjih in poplavah ter odnosih rodovitne zemlje in bregov trpeti.

Poleg ravno vsestransko ob kratkem naštetih dobrot, katere nam sadno drevje prostovoljno nudi in daje, ne smemo dalje tudi pozabiti, kako prečudno lepo ono ob času cvetja kraje, v katerih se mnogoštevilno nahaja, diči in lepša! — Kako monotonična in dolgočasna bila bi séla in kraji brez kinča raznoličnih oblik vencev sadnega drevja; kako skromno-uboga sicer rajska vigred brez snežno-belih in milobno-rudečkastih šopkov cvetja sadnega drevja; kako nemikavna in tužna bila bi jesen, up in nada kmetovalčeva, brez okusnega kinča zlato-rumenega in raznobojnega sadja!

Toraj mili domači sadjerejci, na noge z veseljem za prekoristno stvar! Obilno stevilo pravilno oskrbovanega sadnega drevja daje dotičnim krajem veseli in prijetni obraz; je dalje zrak prave previdnosti, napredne kmetijske zavednosti, pridnosti in blagostanja njihovih prebivalcev. Zavednost in zmožnost posa-